

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра екології агросфери та екологічного контролю

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
Факультет Захисту рослин,
біотехнологій та екології
Протокол №10
“21” травня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ В ПРИРОДООХОРОННІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ

Галузь знань 10 Природничі науки

Спеціальність 101 Екологія

Освітня програма Екологія

Факультет Захисту рослин, біотехнологій та екології

Розробник: доцент, к.с.-г. наук О.І. Наумовська

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2026 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ В ПРИРОДООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Галузь знань, спеціальність, освітня програма		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	101 Екологія	
Освітня програма	Екологія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістовних модулів	2	
Курсовий проект (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Форма здобуття вищої освіти	
	Денна	Заочна
Курс (Рік підготовки)	4	1
Семестр	8	2
Лекційні заняття	26	4
Практичні, семінарські заняття	26	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	81	146
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу дисципліни «Організація і управління в екологічній діяльності» є формування у майбутніх фахівців компетентності щодо базових принципів, основних категорій, сучасних коцепцій, теоретичних положень практичних методів управління екологічною діяльністю, а також здобуття навичок із складання та обґрунтування структу управління раціональним природокористуванням, розробкою комплексних цільових програм природокористування в регіоні та на підприємствах.

Завдання вивчення курсу дисципліни:

Вивчення закономірностей організації управління в галузі раціонального природокористування;
Засвоєння функцій управління організації управлінської функції еколога та виявлення і упередження проблем управління природним середовищем;

Організація системи охорони навколишнього середовища на різних стадіях і рівнях та її проектування;

Організація системи екологічного моніторингу і екологічного контролю в системі екологічного управління;

Здійснення державного екологічного контролю в усіх галузях виробництва;

Організація взаємодії контролюючих органів екологічних інспекцій з іншими відомствами та міністерствами.

За результатами вивчення курсу дисципліни студенти повинні:

знати:

- ✓ організацію системи управління природоохоронною діяльністю;
- ✓ принципи, функції, цілі та методи управління в природоохоронній діяльності;
- ✓ етапи контролю екологічного стану природних та антропогеннозмінених об'єктів;
- ✓ сучасні методи взаємодії контролюючих органів екологічних інспекцій з іншими міністерствами і відомствами;
- ✓ основи економічного стимулювання здійснення екологічного аудиту та екомоніторингу;

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, цілі і методи управління. Поняття і сутність управління.	2
2	Принципи і функції управління.	2
3	Комунікації в управлінні.	2
4	Структура екологічного управління.	2
5	Кадрове забезпечення і організація екологічного управління.	2
6	Апарат і структура екологічного управління. Компетенції органів екологічного управління.	2
7	Поняття функцій державного управління в сфері природокористування.	2
8	Організація обліку за станом навколишнього природного середовища в зоні впливу підприємства. Документування і звітність.	2
9	Порядок проведення інспекторських перевірок із дотриманням природо користувачами вимог законодавства з охорони навколишнього природного середовища.	2
10	Організація і управління екологічною безпекою на підприємствах підвищеної небезпеки.	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Теоретичні та практичні основи екологічного управління		
1	Оцінка характеристик екологічності корпоративного управління	2
2	Інвентаризаційний аналіз життєвого циклу продукції	2
3	Інституційно – правові засади розробки і обґрунтування екологічних програм	2
4	Формулювання і вибір розв'язання екологічних проблем	2
Модуль 2. Державне управління екологічною діяльністю в Україні		
5	Формування вихідного переліку природоохоронних заходів на реалізацію завдань екологічної програми	2
6	Формування оптимального переліку природоохоронних заходів на реалізацію завдань екологічної програми	2
7	Визначення оптимального розподілу коштів між напрямками екологічної програми	1
Всього		13

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дайте визначення терміну «природоохоронна діяльність» та наведіть приклади великомасштабної та локальної природоохоронної діяльності.	3
2	Яку діяльність та заходи включає природоохоронна діяльність?	3
3	За якими напрямками в Україні проводиться природоохоронна діяльність? Наведіть порівняльну оцінку напрямків діяльності, що проводиться в Україні та в країнах ЄС.	3
4	Дайте визначення терміну «організація». Що являють собою неформальні організації? З яких основних елементів складається внутрішня структура організації? Яким чином внутрішня структура організації пов'язується з природоохоронною діяльністю?	3
5	Обґрунтуйте необхідність постановки екологічних цілей в організаціях.	2
6	Що таке організаційна структура організації та які фактори враховуються при її розробці?	2
7	Якими зв'язками підтримуються відношення між елементами структури управління? У чому проявляється суть вертикальних та горизонтальних зв'язків?	2
8	Які відмінності існують між механістичними та органічними типами організаційних структур?	3
9	Чи впливають масштаби природоохоронної діяльності підприємства на тип організаційної структури управління?	3
10	Запропонуйте тип організаційної структури управління підприємства. Обґрунтуйте відповідь за умови, що у її складі повинна бути природоохоронна служба.	3
11	Як технології виробництва підприємства впливають на навколишнє середовище? В чому проявляється негативна дія недосконалих технологій?	3
	Разом	30

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування
- екзамен;
- модульні тести;
- реферати, презентації;
- розрахункові роботи;
- захист практичних робіт;

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Еколого-безпечні технології вирощування сільськогосподарських культур		
Практична робота №1. Опанувати метод Дерево цілей. Представити ессе.	Планування дій за методом «Дерева цілей»	10
Практична робота №2. Оцінка характеристик екологічності корпоративного управління	Виявити ті особливості внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на вибір стратегії розв'язання екологічної проблеми; проаналізувати фактичний стан і очікувані зміни виявлених ключових чинників; сформулювати альтернативні стратегії розв'язання екологічної проблеми залежно від сукупності визначених ключових чинників; отримати кількісні дані щодо пріоритетності альтернативних стратегій; провести елементарну статистичну обробку одержаних даних і зробити висновок про найбільш пріоритетну стратегію; знайти міжнародному, національному та місцевому природоохоронному законодавстві положення, що свідчать на користь пріоритетності розв'язання досліджуваної екологічної проблеми.	5
Практична робота №3. Інвентаризаційний й аналіз життєвого циклу продукції	виявити ті особливості внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на вибір стратегії розв'язання екологічної проблеми; проаналізувати фактичний стан і очікувані зміни виявлених ключових чинників; сформулювати альтернативні стратегії розв'язання екологічної проблеми залежно від сукупності визначених ключових чинників; отримати кількісні дані щодо пріоритетності альтернативних стратегій; провести елементарну статистичну обробку одержаних даних і зробити висновок про найбільш пріоритетну стратегію; знайти міжнародному, національному та місцевому природоохоронному законодавстві положення, що свідчать на користь пріоритетності розв'язання досліджуваної екологічної проблеми.	10
Практична робота №4. Інституційно– правові засади	Розглянути місце екологічного планування та програмування в	10

розробки і обґрунтування екологічних програм	системі спеціальних еколого-управлінських функцій; проаналізувати нормативну базу, що регламентує суспільні відносини в галузі екологічного планування та програмування; розглянути види екологічних програм і специфіку їх розробки; ознайомитись із порядком обґрунтування необхідності розроблення екологічних програм; довести не випадковий, закономірний характер погіршення екологічної ситуації; знайти міжнародному, національному та місцевому природоохоронному законодавстві положення, що свідчать на користь пріоритетності розв'язання досліджуваної екологічної проблеми.	
Практична робота №5. Кадрове забезпечення і організація екологічного управління.	виявити ті особливості внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на вибір стратегії розв'язання екологічної проблеми; проаналізувати фактичний стан і очікувані зміни виявлених ключових чинників; сформулювати альтернативні стратегії розв'язання екологічної проблеми залежно від сукупності визначених ключових чинників. отримати кількісні дані щодо пріоритетності кожної з чотирьох альтернативних стратегій для різних експертів; провести елементарну статистичну обробку одержаних даних і зробити висновок про найбільш пріоритетну стратегію; оцінити достовірність отриманих даних на основі оцінки перекриття довірчих інтервалів.	10
Практична робота №6. Апарат і структура екологічного управління. Компетенції органів екологічного управління.	Ознайомитись із нормативно-правовою базою, що регламентує фінансування природоохоронних заходів; підготувати запит на фінансування природоохоронних заходів із обласного фонду охорони навколишнього природного середовища; скласти екологічний висновок на підготовлений запит.	10
Практична робота №7. Формування вихідного переліку природоохоронних заходів на реалізацію завдань екологічної програми	Ознайомитись із нормативно-правовою базою, що регламентує фінансування природоохоронних заходів; підготувати запит на фінансування природоохоронних заходів із обласного фонду охорони навколишнього природного середовища; скласти екологічний висновок на підготовлений запит.	10
Модульна контрольна робота 1.	Оцінювання результату засвоєння знань та умінь відповідно до тем, які включені до модуля №1	30

Всього за модулем 1	ПРН 4, 8, 20	100
Модуль 2. Державне управління екологічною діяльністю на підприємствах		
Практична робота № 8. Формування оптимального переліку природоохоронних заходів на реалізацію завдань екологічної програми	Володіти нормативно-правовою базою, що регламентує відбір природоохоронних заходів для фінансування з фондів охорони навколишнього природного середовища; скоригувати попередньо одержаний оптимальний розподіл коштів між напрямками екологічної програми з урахуванням наявних запитів на фінансування; сформувати оптимальні переліки природоохоронних заходів у межах кожного з напрямків екологічної програми.	10
Практична робота № 9. Визначення оптимального розподілу коштів між напрямками екологічної програми	Вміти розрахувати розмір відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	10
Практична робота № 10. Розробка стратегічної задачі екологічного спрямування шляхом спільної діяльності служб з ОНПС	Ознайомитись із нормативно-правовою базою, яка регламентує розподіл функцій органів державного управління при вирішенні питань ОНПС; провести узагальнену оцінку структури Державної екологічної інспекції.	10
Практична робота № 11. Управління природоохоронною діяльністю підприємства у відповідності до ISO 14 000	Скласти програму управління природоохоронною діяльністю підприємства у відповідності до ISO 14 000	10
Практична робота № 12. Управління екологічною діяльністю в країнах світу	За всесвітньою базою критеріїв екологічних ризиків здійснити оцінку пріоритетних забруднювачів НС глобального, локального рівнів	10
Модульна контрольна робота 2.	Оцінювання результату засвоєння знань та умінь відповідно до тем, які включені до модуля №2	30
Всього за модулем 2	ПРН 4, 8, 20	100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий робота		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Всі лабораторні і самостійні роботи мають закінчуватися власним висновком, щодо отриманого результату. Списування під час модульних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2062>);
- конспекти лекцій та їх презентації;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти:

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. – Харків : НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. – 174 с.
2. Телюра Н. О. Технології та інструменти організації природоохоронної діяльності : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти 4 курсу усіх форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 183 – Технології захисту навколишнього середовища) / Н. О. Телюра; Харків. нац. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi67/0049329.pdf>.
3. Monitoring Directory for ecological restoration and social activities. NSW Environmental Trust's. <https://www.environment.nsw.gov.au/-/media/OEH/Corporate-Site/Documents/Funding-and-support/Environmental-Trust/monitoring-directory-ecological-restoration-social-activities-180478.pdf>.
4. Law on environmental protection and decree №. 08/2022/nd-cp january 10, 2022 of government elaboration of several articles of the law on environmental protection. https://winrock.org/wp-content/uploads/2023/02/LuatBVMТ-Eng_20230203.pdf.
5. Організація Об'єднаних Націй в Україні. <https://ukraine.un.org/uk/about/about-the-un>.
6. Food and Agriculture Organization. <https://www.fao.org/about/about-fao/en/>.
7. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. <https://mepr.gov.ua/>.